

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu JUDr. Štefana Harabina a sudcov JUDr. Martina Piovartsyho a JUDr. Pavla Farkaša na neverejnom zasadnutí konanom 24. novembra 2016 v Bratislave v trestnej veci obvineného **JUDr. J. A. a spol.**, o vylúčení sudcov Najvyššieho súdu Slovenskej republiky JUDr. Juraja Klimenta a JUDr. Petra Hatalu z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 5 Tdo 77/2016, takto

r o z h o d o l :

Podľa § 32 ods. 1 Tr. por. člen senátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky

JUDr. Juraj Kliment sa nevyľučuje
a JUDr. Peter Hatala sa vylučuje

z vykonávania úkonov trestného konania v trestnej veci obvineného JUDr. J. A. a spol., vedenej na Najvyššom súde Slovenskej republiky pod sp. zn. 5 Tdo 77/2016.

O d ô v o d n e n i e

V trestnej veci obvineného JUDr. J. A. a spol. vykonáva najvyšší súd pod sp. zn. 5 Tdo 77/2016, konanie o dovolaní, ktoré podali JUDr. J. A. a JUDr. P. T. proti uzneseniu Krajského súdu v Trnave z 24. marca 2016, sp. zn. 6Tpo 301/2016.

Členovia senátu 5T JUDr. Juraj Kliment a JUDr. Peter Hatala 2. novembra 2016 vzniesli námietku zaujatosti podľa § 31 ods. 1 Tr. por.

V súlade s článkom 4, bod 1 Rozvrhu práce najvyššieho súdu na rok 2016 bolo rozhodovanie o vylúčení sudcov senátu 5T pridelené senátu 4T.

Kliment uviedol, že obvinení sú bývalí kolegovia z Obvodného súdu Bratislava II, kde pôsobil v rokoch 1990-1993 ako sudca. Stále dochádza medzi nimi ku kontaktom v rámci náhodných stretnutí v Bratislave. Pre pomer k osobe sa cíti zaujatý. Hatala konštatoval, že obvinení sú kolegovia z bývalého Obvodného súdu Bratislava II, kde pôsobili ako sudcovia. Chodili spolu aj na spoločné dovolenky, oslavy narodenín a pod. Pozná aj ich rodinných príslušníkov a nebolo by vhodné, aby vo veci rozhodoval. Cíti zaujatosť.

Najvyšší súd preskúmal opodstatnenosť zaujatosti členov senátu a zistil, že nie sú dané dôvody na vylúčenie Klimenta a sú prítomné zákonné podmienky na vylúčenie Hatalu z vykonávania úkonov trestného konania.

V zmysle § 32 ods. 1 Tr. por. **ak z dôvodov uvedených v § 31 ods. 1 oznámi zaujatosť sudca** alebo prísediaci, o vylúčení rozhodne nadriadený súd v senáte. **O vylúčení sudcu odvolacieho súdu alebo dovolacieho súdu rozhodne iný senát tohto súdu, ...**

Podľa § 31 ods. 1 Tr. por. **z vykonávania úkonov trestného konania je vylúčený sudca** alebo prísediaci sudca, prokurátor, policajt, probačný a mediačný úradník, vyšší súdny úradník, súdny tajomník, asistent prokurátora a zapisovateľ, **u ktorého možno mať pochybnosť o nezaujatosti pre jeho pomer k prejednávanej veci alebo k osobám, ktorých sa úkon priamo týka, ...**

Pomerom k osobám, ktorých sa úkon priamo týka sa rozumie, že je k uvedeným osobám najmä v pomere príbuzenskom, švagrovskom, druha a družky, prípadne **vo vzťahu úzko priateľskom alebo nepriateľskom.** Osobami, ktorých sa úkon priamo týka sú najmä strany trestného konania.

Podľa článku 46 ods. 1 Ústavy „každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky“. Článkom 46 ods. 1 Ústavy priznané právo domáhať sa práva na nezávislom a nestrannom súde v sebe zahŕňa aj právo na nestranného sudcu.

Rozhodnutie o vylúčení sudcu v zmysle § 31 Tr. por. predstavuje výnimku z ústavnej zásady, podľa ktorej nesmie byť nikto odňatý zákonnému sudcovi s tým, že príslušnosť sudcu aj súdu ustanoví zákon. Sudcu preto možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania v pridelenej veci celkom výnimočne iba zo závažných dôvodov predpokladaných v § 31 Tr. por., ktoré sudcovi bránia rozhodovať v súlade so zákonom objektívne a nezaujato. Pri posudzovaní uvádzaných skutočností najvyšší súd vychádzal jednak zo zákonnej prezumpcie nestrannosti sudcu, ako aj z toho, že výnimky z takejto prezumpcie stanovuje iba zákon (konkrétne dôvody, pre ktoré je sudca vylúčený z vykonávania úkonov trestného konania, sú vyjadrené v ustanoveniach ods. 1, 2, 3 § 31 Tr. por.).

Ak sa vecnými a relevantnými argumentmi preukáže absencia predsudkov alebo predpojatosti u konajúceho sudcu, je možné vysloviť predpoklad na zaujaté konanie a rozhodovanie, a tým existenciu dôvodu či dôvodov na jeho vylúčenie. **Nestrannosť** ako neodmysliteľná súčasť výkonu súdnictva znamená neprítomnosť predsudku (zaujatosti). Možno rozlišovať subjektívny prístup, ktorým sa zisťuje, čo si sudca myslel **pro foro interno** a objektívny prístup, ktorým sa skúma, či sudca poskytuje dostatočné záruky, aby sa vylúčili akékoľvek pochybnosti v danom smere. Tento postup potom rozlišujeme nestrannosť **subjektívnu** (konkrétnu) a nestrannosť **objektívnu alebo štrukturálnu** (abstraktnú).

Subjektívna nestrannosť sa prezumuje, až kým nie je preukázaný opak, pričom spravidla sa posudzuje podľa správania sa sudcu. **Objektívna nestrannosť** sa nehodnotí podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov, vonkajších objektívnych skutočností. Platí tzv. teória zdania, podľa ktorej nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký objektívne javiť v očiach strán i verejnosti. Objektívne hľadisko je založené na existencii dostatočných záruk pre vylúčenie akejkoľvek legitímnej pochybnosti o zaujatosti sudcu. Spravodlivosť nielenže má byť vykonaná, ale sa musí aj javiť, že je vykonaná (Delcourt proti Belgicku). Sudca môže subjektívne rozhodovať absolútne nestranne, ale napriek tomu jeho nestrannosť môže byť vystavená oprávneným pochybnostiam so zreteľom na jeho štatút či funkcie, ktoré vo veci vykonával.

Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu alebo k osobám, ktorých sa úkon priamo týka. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva dôkaz o skutočnej zaujatosti (napríklad Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však

(subjektívne) stanovisko sudcu, či presvedčenie subjektu uplatňujúceho námietku zaujatosti, ale iba existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vznikať pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje len podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale nepochybne aj podľa objektívnych symptómov.

Vo vzťahu k námietkam treba uviesť, že posúdenie nestrannosti sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť a rozhodujúcim prvkom pri posudzovaní zaujatosti, resp. nezaujatosti zákonného sudcu je tak to, či obava z vychýlenia nestrannosti je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádajú nedostatok nestrannosti súdu (Pullar proti Spojenému kráľovstvu), teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti. Relevantnou je však len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či existujú preukázateľné skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat zaujatosť dôležité, ale nie rozhodujúce; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

Z už spomínanej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva možno vyvodit', že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaďiť prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne existujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitý (nie nezaujatý) vzťah k veci má. Aj pri zohľadnení teórie zdania môže byť sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k prejednávanej veci alebo k osobám, ktorých sa úkon priamo týka, dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine ira et studio“, teda nezávisle a nestranne.

Kliment vidí svoju zaujatosť v tom, že v minulosti bol v kolegiálnom vzťahu s obvinenými. Z oznámenej zaujatosti a ani z predloženého spisu nevyplývajú dôvody

na vylúčenie Klimenta v zmysle § 31 ods. 2, 3 Tr. por. Najvyšší súd preto upriamil pozornosť na skúmanie dôvodov vylúčenia podľa § 31 ods. 1 Tr. por. z dôvodu pochybností o nezaujatosti pre pomer k osobám, ktorých sa úkon priamo týka, k obhajcovi, zákonnému zástupcovi, splnomocnencovi alebo pre jeho pomer k inému orgánu činnému v trestnom konaní.

V tomto smere najvyšší súd u Klimenta nezistil okolnosti svedčiace o užšom priateľstve, o inej kvalite než je bežný vzťah, ktoré by odôvodňovali jeho vylúčenie z vykonávania úkonov trestného konania, ktoré sa týka obvinených.

Subjektívny názor sudcu o jeho zaujatosti nie je takou skutočnosťou, ktorá by sama osebe zakladala rozhodnutie o vylúčení sudcu z prejednávania v jemu pridelenej veci v zmysle ustanovenia § 31 ods. 1 Tr. por. Náhodné a ojedinelé stretnutia sudcu s osobou, ktorá je neskôr obvinená, tiež nemôže preukazovať pomer zákonného sudcu k prejednávanej veci alebo k osobám, ktorých sa úkon priamo týka, k procesným stranám alebo k inému orgánu činnému v tomto konaní. Aby sa tak stalo, museli by byť zistené ďalšie relevantné skutočnosti preukazujúce takýto pomer, čo doposiaľ nebolo preukázané.

Navyše senát najvyššieho súdu považuje za potrebné poukázať na **tvrdenie sudcu Klimenta, ktoré nielen nebolo ničím podložené, ale obsah oznámenia o zaujatosti nesvedčí o úzkych priateľských vzťahoch sudcu a obvinených.**

Ak nie sú zistené konkrétne okolnosti svedčiace o užšom priateľstve, o inej kvalite než je bežný kolegiálny kontakt, nemôže byť dôvodom na vylúčenie sudcu z vykonávania úkonov trestného konania len samotná skutočnosť, že v minulosti ako kolegovia pracovali na tom istom súde.

Podľa názoru námietkového senátu, ak by sa pripustilo, že k vylúčeniu postačí, že sudca „pozná“ ako bývalého kolegu osobu, ktorej sa úkon týka, potom by bolo na zváženie, či je spôsobilý vykonávať funkciu sudcu.

Vzhľadom na to možno vylúčiť sudcu z prejednávania a rozhodovania pridelenej veci len celkom výnimočne a zo skutočne závažných dôvodov, ktoré mu zjavne bránia rozhodnúť v súlade so zákonom objektívne, nezaujato a spravodlivo.

K vylúčeniu sudcov z pojednania a rozhodovania veci môže preto dôjsť len vtedy, keď ich vzťah k veci, k účastníkom alebo ich k zástupcom dosiahne takú intenzitu, že nebudú schopní nezávisle a nestranné rozhodovať.

Najvyšší súd v tejto súvislosti poukazuje na tú skutočnosť, že sudca je pri výkone svojej funkcie nezávislý a zákony a iné všeobecne záväzné právne predpisy je povinný vykladať podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia v zmysle § 2 ods. 2 zák. č. 385/2000 Z. z. v znení zmien a doplnkov a je povinný prejednať a rozhodnúť všetky veci, ktoré mu boli pridelené v súlade s platným rozvrhom práce súdu.

Obsah tohto práva a povinnosti je základným pilierom výkonu funkcie sudcu, keď výnimky môžu vyplývať len z naplnenia zákonných predpokladov, ktoré však neboli u Klimenta splnené.

Za týchto okolností **preto možno u sudcu, pôsobiaceho na najvyššom súde,** ktorý podľa zákona prejednáva a rozhoduje v sťažnostnom, odvolacom a dovolacom konaní proti rozhodnutiam nižších súdov, **dôvodne predpokladať takú mieru profesionality, aby bol schopný nezaujato a objektívne rozhodnúť tiež o trestnej veci, ktorá sa týka aj A. a spol., s ktorým mal v minulosti udržiavať kolegiálne vzťahy.** O priateľských kontaktoch s obvinenými v súčasnej dobe sa sudca nezmieňuje.

Na podklade vyjadreného zákonné podmienky na vylúčenie zákonného sudcu Klimenta a rozhodovania v posudzovanej veci v zmysle §§ 31 ods. 1, 32 ods. 1 Tr. por. nie sú dané.

Pokiaľ ide o subjektívne aspekty nestrannosti sudcu Klimenta poukazujúceho na skutočnosť, že s obvinenými je bývalý kolega, táto skutočnosť sama o sebe zákonným dôvodom vylúčenia sudcu nie je a to, že by význam takejto okolnosti umocňovala skutočnosť, že sa stretávajú v Bratislave, nespôsobuje pochybnosti o schopnosti sudcu zhostiť sa povinnosti vec prejednať. V tejto súvislosti sa inak žiada poznamenať i to, že u sudcu

vo všeobecnosti treba predpokladať vyšší stupeň „odolnosti“ voči vplyvom na jeho nestrannosť, čoho logickým dôsledkom je aj to, že sudcovi v takejto situácii nesmie byť dovolené pristupovať k výsledkom rozhodovacej činnosti inak, než k obdobnému výsledku akéhokoľvek iného obvineného, ktorého nepozná „v rámci stretávania v Bratislave“.

Absentuje tu i objektívny základ konštatovanej zaujatosti, pretože vzájomné vzťahy medzi bývalými sudcami sú založené na profesionalite a kolegiálnosti. Ak rámec týchto vzťahov neprekročí rámec profesionálnosti a kolegiálnosti, nemožno mať bez ďalšieho, pochybnosti o ich nezaujatosti. Až v prípade, že by vzájomný vzťah prerástol cez rýdzo profesionálny rámec výkonu funkcie sudcu a nadobudol charakter bližšieho osobného - priateľského vzťahu (tak ako je to prítomné u Hatalu, ktorý trávil spoločné dovolenky s obvinenými), išlo by o okolnosť vzbudzujúcu opodstatnené pochybnosti o nezaujatosti; uvedené však nemožno u Klimenta konštatovať.

So zreteľom na vyjadrené nezistiac u Klimenta relevantný dôvod na pozitívne rozhodnutie o jeho zaujatosti a zistiac dôvod na vylúčenie zodpovedajúci podmienkam § 31 Tr. por. u Hatalu najvyšší súd rozhodol tak, ako je uvedené v enunciiate uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu sťažnosť nie je prípustná.

Bratislava 24. novembra 2016

JUDr. Štefan H a r a b i n v. r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Mgr. Sylvia Machalová